

Raadsels rondom Dordt

- De Kracht van Zuwaert -

© Ontwerp omslag: Marco Raymond
© Foto's omslag: Marco Raymond en Dordrechts Museum

ISBN 978-94-625438-0-5

© 2015, 'Raadsels rondom Dordt – De Kracht van Zuwaert'
Marco Raymond

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar worden gemaakt in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Raadsels rondom Dordt

- De Kracht van Zuwaert -

Marco Raymond

FEITEN

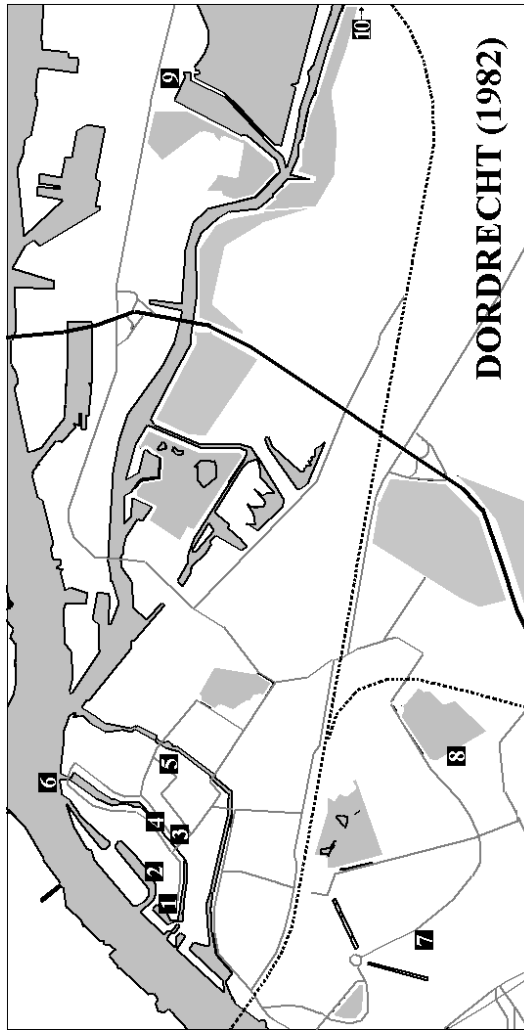
Dit boek speelt zich af in 1982. Het is een roman, maar alle beschrijvingen van architectuur, kunstwerken en geschiedkundige gebeurtenissen of documenten in dit boek zijn waarheidsgetrouw.

In enkele gevallen gaat het hier om zaken die daadwerkelijk op schrift zijn gesteld of hebben plaatsgevonden (zoals oude geschriften of processies), maar die refereren aan verhalen die van oudsher als waar gebeurd doorverteld zijn, hoewel ze niet historisch of wetenschappelijk te bewijzen zijn.

Elke gelijkenis met bestaande personen berust op louter toeval, met uitzondering van de historische figuren die in de roman aan de orde komen én met uitzondering van het personage Mark en zijn familie.

‘In het tweede decennium van de volgende eeuw lijken de jaren tachtig al lang geleden en zal men het een en ander al snel met een flinke korrel zout nemen...’

DORDRECHT (1982)

1 Grote Kerk	6 Groothoofd
2 R.K. Ziekenhuis Houttuinen (gesloopt)	7 O.L. Vrouwekerk, Frans Lebretilaan (gesloopt)
3 Visbrug, beeld gebroeders De Witt	8 Begraafplaats De Essenhof
4 Scheffersplein, beeld Ary Scheffer	9 Jachthaven Westergoot
5 Dordrecht Museum, Museumstraat	10 Dordtse Biesbosch (Moldiep, Helsluis)

PROLOOG

Maart 1982.

‘Opa is er niet jongen,’ zei Catherine tegen haar 18-jarige kleinzoon Mark die net had aangebeld en voor de deur aan de Krommedijk stond te wachten. ‘Die is in de werkplaats. Ik verwacht ‘m pas om half zes.’

Zo lang kon Mark niet wachten. Hij had Pieter iets belangrijks te vertellen. En daarom stond hij even later - net iets voor half vijf - voor de brede donkergroen geverfde deur in de Nieuwstraat. Eigenlijk waren het twee deuren, die konden openslaan om zo ook de aanhanger en ander breed materiaal binnen te kunnen zetten. ‘P. Mekens & Zn, Aannemer’ was met dikke zwarte letters geplakt op het rechthoekige witte bordje naast de deur. Mark’s opa was eigenlijk de ‘Zn,’ maar zijn vader - die ook Pieter heette - had het bedrijf alweer jaren geleden aan hem overgedragen. De oude Pieter was al jaren dood, maar de letter ‘P’ paste Mark’s opa net zo goed als diens vader.

De Nieuwstraat was een smal straatje in de oude Dordtse binnenstad. Vlakbij Het Hof, waar ooit de eerste vergadering van de Staten Generaal plaatsvond. De tijd leek hier stil te hebben gestaan, terwijl op korte afstand een vierkante vestiging van V&D boven alles uit rees en het plein om de hoek, het Statenplein, de afgelopen jaren was volgezet met van die kioskjes die bij de jaren zeventig hoorden. De Free Record Shop, Filmpost, snackbar De Kuil en nog veel meer, met gezellig aangelegde muurtjes en trappetjes eromheen. Tegenover al die nieuwigheid was de Nieuwstraat in 1982 nog altijd oud, hoewel de naam het tegenovergestelde deed vermoeden.

Mark trok aan de koperen trekbel en hoorde binnen gerinkel. Hij keek door een van de vijf smalle ruitjes waarvan elke deur was voorzien en zag een schim naderbij komen. Er werd een sleutel omgedraaid en de deur ging open.

‘Hé, hallo Markus,’ begroette Pieter zijn kleinzoon. Hij voegde altijd de letters ‘us’ aan z’n naam toe, en Mark had zich al eens afgevraagd of dat met zijn katholieke achtergrond te maken had. ‘Wat brengt jou hier?’

De werkplaats van Pieter in de Nieuwstraat

Mark kende z'n opa vooral als een man met een keurig overhemd en stropdas. Zo zag hij hem op verjaardagen en feestjes, maar ook wanneer hij met z'n vader en moeder gewoon even bij z'n grootouders langsging. Maar wanneer Pieter voor zijn aannemersbedrijf aan het werk was, was zijn kledingstijl drastisch anders. Vandaag had hij een grijze stofjas aan en droeg hij een alpinopet. Op zijn onderlip bungelde een sjekkie, zoals Mark wel vaker bij hem had gezien. Pieter draaide die sjekkies zelf en deed dat heel zuinigjes. Het was een vloeipapiertje met in het midden een minimale hoeveelheid shag erin opgerold. En dat witgele ding brandde trouwens bijna nooit.

‘Ik wil u iets vertellen,’ zei Mark. ‘Ik ben zojuist bij m'n andere opa geweest, bij Teun, en ben meer te weten gekomen.’

‘Meer te weten gekomen waarover?’ reageerde Pieter. ‘En kom trouwens binnen, want het is fris buiten.’

Mark stapte naar binnen en liep verder door de smalle werkplaats, waar links en rechts allerlei materiaal en gereedschap lag en hing. Op de grond lagen zakken cement en betonmortel, waarvan sommigen open waren. Waarschijnlijk was het daarom ook altijd een beetje

stoffig, bijna mistig, in de werkplaats. Rechts stond Pieter's werkbank met daarop een grote bankschroef.

Mark haalde zijn hand door zijn vanwege de fietstocht verwaaide haar. 'Ik ben meer te weten gekomen over dat ongelukje bij de Grote Kerk waar u over vertelde!'

'Dat ongelukje? Ach jongen, laat dat toch zitten...', antwoordde Pieter, terwijl hij het sjekkie uit z'n mond haalde en van dichtbij bekeek; blijkbaar om te zien of het nog brandde. 'Ik heb dat me vast verbeeld, er was niets aan de hand.'

Z'n kleinzoon keek hem ongelovig aan. Waarom wilde Pieter er niets meer van weten? Vorige week was hij er zo verbaasd en verontwaardigd over geweest en nu deed hij alsof er niets was gebeurd.

Ondertussen had Pieter z'n lucifers van de werkbank gepakt en stak hij het frommelige gelige sjekkie dat in z'n mond hing weer aan.

'Wat had Teun dan te vertellen?' vroeg hij.

Beide opa's zagen elkaar niet zo vaak meer, maar ze kenden elkaar nog van vroeger. Tijdens verjaardagen vertelden ze de visite regelmatig hoe ze als jonge ventjes ergens in de jaren twintig samen in het kerkkoor van de Bonifatiuskerk zongen.

Mark was inmiddels op een oude stoel naast de werkbank gaan zitten en vertelde Pieter wat hij zojuist samen met z'n andere opa te weten was gekomen.

1

...dinsdag 16 maart 1982...

Aan het begin van de middag was Mark naar zijn opa Teun en oma Ans gefietst, die woonden in de Soembastraat; een smal straatje onderaan de Noordendijk in de Vogelbuurt. Nadat hij had aangebeld ging na een poosje de bovenkant van de deelbare deur open en heette Teun hem welkom.

‘Hé hallo Mark, ben je alleen?’ vroeg Teun; een kalende man van een jaar of zeventig met een grijze snor en een bril met een zwaar, zwart montuur.

‘Ja, klopt,’ antwoordde Mark. ‘Ik wil u namelijk iets vragen.’

Op dat moment ging ook de onderkant van de deur open en stapte Mark de gang binnen. Aan de muur hingen diverse eigen fabricaten van Mark’s opa. Teun was een artistieke man. Dat zag je al wanneer je de voortuin instapte. Zo had hij voor de afrastering tussen de borders en het grind geen betonnen of houten randje, maar had hij groene wijnflessen ondersteboven ingegraven. Een dergelijke vindingrijkheid en eigenzinnigheid fascineerde Mark.

In de gang sprong een ingelijste tekening van ‘het Dordrecht van vroeger’ het meest in het oog. Mark liep achter zijn opa de huiskamer in. Ook daar hingen - naast eigen borduurwerkjes van Ans - diverse tekeningen en schilderijen van het oude Dordrecht. De inrichting van de huiskamer stamde duidelijk uit de net voorbije jaren zeventig. Gordijnen met bruine en oranje krul- en cirkelmotieven en schrootjes aan de muur. In een stoel bij de kachel zat Mark’s oma te breien. Ans was een vrij kleine vrouw met grijze krullen en een bril met een vrij groot montuur.

‘Onze kleinzoon is hier. Hij wil iets aan ons vragen,’ zei Teun.

‘Nou, niet aan jullie... maar aan u, opa,’ verbeterde Mark hem. ‘U weet toch zo veel over het Dordrecht van vroeger? Ik heb van mijn andere opa een raar verhaal gehoord en daar wilde ik het met u over hebben. Misschien kan u ons helpen!’

Teun had inmiddels een sigaret opgestoken en was gaan zitten in z’n groen met zwart beklede stoel. Net als Pieter kon ook deze opa

niet zonder sigaret. Maar bij Teun was - in tegenstelling tot bij Pieter - geen sprake van een nat niet-brandend peukje op zijn onderlip. In de huiskamer van Teun en Ans brandden de sigaretten wel degelijk. Met als gevolg dat er altijd een blauw-grijze waas in de huiskamer leek te hangen.

‘Helpen met een raar verhaal van Pieter! Je maakt me nieuwsgierig jongen. En zo veel weet ik trouwens ook niet van vroeger hoor! Ik spaar oude ansichtkaarten van Dordrecht en vind het leuk oude straatjes na te tekenen.’

‘En de Grote Kerk,’ vulde Mark hem aan.

‘Daar heb ik een heleboel tekeningen van gemaakt, ja. Dat klopt. Hoezo?’

Mark wist niet goed hij moest beginnen.

‘Nou kijk, het zit zo...’ begon hij. ‘Pieter was een paar dagen terug aan het werk in het plantsoen van de Grote Kerk. Hij had een bijzondere klus. Het schijnt namelijk dat er in de bestrating en in het gras met speciale stenen is aangegeven waar ooit een oude kapel heeft gestaan.’

Teun knikte. Hij had die daar aangebrachte contouren wel eens gezien.

‘Maar omdat een deel van die bestrating verzakt was en omdat die stenen écht op de overblijfselen van de oude kapelmuur schijnen te liggen kan dit blijkbaar niet door stratenmakers worden gedaan. Dus hebben ze die opdracht aan een metselaar gegeven. Aan Pieter dus!’

Teun zat aandachtig te luisteren en nam af en toe een trekje van zijn sigaret. De as tikte hij af op de zwarte asbak op een lange zilverkleurige poot die altijd naast zijn stoel stond.

‘Hij moet nog uitkijken dat hij niet op botten van mensen stuit,’ zei hij. ‘Nu is het een plantsoen, maar het was ooit de begraafplaats van de kerk.’

Mark had zich dat nooit gerealiseerd, maar ging door met zijn verhaal.

De contouren van de Sint Surakapel

‘Tijdens dat werk heeft Pieter zichzelf op een gegeven moment flink bezeerd. Hij hing wat voorover in een smalle kuil. En toen hij kracht moest zetten raakte hij een hard voorwerp in de grond waardoor - vertelde hij me - bijna de hele nagel van zijn duim afscheurde.’

Mark trok er een pijnlijk gezicht bij, ging op het puntje van z’n stoel zitten en ging verder met zijn verhaal. ‘En door de pijnscheut verloor hij zijn evenwicht en viel hij bijna voorover,’ zei hij, waarbij hij voorovergebogen demonstreerde hoe zo’n val er ongeveer uit zou moeten hebben gezien.

‘Nou was de put gelukkig niet diep, maar hij kwam met zijn zere hand op de bodem ervan terecht.’

‘Die Pieter ook,’ reageerde Teun op wat Mark vertelde. ‘Hij is ook niet meer de jongste, maar is nog altijd met dat soort linke klusjes bezig. Zou hij het zo langzamerhand niet eens tijd vinden z’n zaak aan z’n zoon over te dragen?’ vroeg hij, terwijl hij naar z’n vrouw Ans

keek, die luisterde maar ondertussen gewoon was doorgedaan met haar breiwerkje.

‘Dus als je hier bent gekomen om mij te vragen of ik het verstandig vind dat hij nog dat soort klussen doet’ zei Teun lacherig, ‘dan is het antwoord nee.’

Een beetje in de grond wroeten leek Mark - als jonge gozer van achttien - niet zo’n link klusje, maar hij snapte zijn opa wel. Het werd voor Pieter langzamerhand ook tijd om van z’n oude dag te gaan genieten.

‘Maar dat was mijn vraag niet, opa,’ zei hij. En hij vertelde dat toen Pieter met zijn zere hand op de bodem van de put leunde, hij iets geks meemaakte. Onderin de put stond namelijk een klein laagje water. En het deel van zijn hand en onderarm dat in het water terecht was gekomen was enorm gaan tintelen.

‘Dat vind ik niet gek,’ zei Teun. ‘Hij zal vast lastig zijn terechtgekomen, die oude man ondersteboven in een put.’

‘Nee opa, dat was het niet,’ ging Mark verder. ‘Hij vertelde dat het geen pijn was, maar een soort van aangename tinteling.’

Teun trok een bedenkelijk gezicht.

‘Maar het bijzondere moet nog komen. Want toen hij uiteindelijk z’n arm weer uit de put had getrokken bleek dat zijn afgescheurde nagel weer was genezen. En alle pijn was weg.’

Teun zat Mark nog altijd met een bedenkelijk gezicht aan te kijken. Mark snapte dat ook wel. Het klonk zo inderdaad alsof hij een spannend sprookje tegen z’n opa had verteld. Hij voelde zich ineens een beetje lullig. Maar hij was nog niet klaar met zijn verhaal. Voor hij verder wilde gaan reageerde Teun.

‘Ik denk dat Pieter een beetje in de war was door die duikeling in die put,’ zei hij.

Mark voelde zich onbegrepen, maar wist ook dat het verhaal nog niet afgelopen was. Hij vertelde dat uit een huisje schuin tegenover de kerk een oude man naar buiten was gekomen. Een onverzorgde man met een morsige trui en broek, ongekamd witgrijs haar en een bril die

zo vies was dat het een wonder was dat hij er iets door zag. Die man was flink overstuur geweest. En hij had een paar keer iets geroepen. Pieter had het in alle commotie niet verstaan en begrepen, maar - zo wist hij nog wel - hij had iets gehoord als ‘de kracht van ‘t zwaard’ en een heel verhaal over allerlei ramspoed dat de stad zou treffen en dat alleen Pieter dat kon voorkomen.

Teun keek wat meewarig naar zijn kleinzoon. Wat moest hij met dit verhaal? Er viel wat as van z'n sigaret op de donkerbeige vloerbedekking. Teun keek even naar Ans of zij het had opgemerkt en toen hij zag dat dat niet zo was veegde hij de asresten met zijn voet in de vloerbedekking. Hij knipoogde naar Mark, die verder ging met zijn verhaal.

Pieter had de over ramspoed gillende man verbaasd aangekeken. Waar had die rare kwibus het over? Terwijl hij nog altijd op zijn knieën naast de put zat om bij te komen was de oude naar hem voorover gebogen om nog meer dingen over onheil en ramspoed tegen hem te roepen. Het had er allemaal nogal agressief uitgezien. En Pieter voelde zich er ook helemaal niet op z'n gemak bij. Gelukkig waren er twee agenten in de buurt die de man aanspraken en vreemd genoeg aanvaardde die dat. Maar ook tegen de agenten was de man blijven roepen over de kracht van ‘t zwaard.

Teun luisterde aandachtig naar Mark.

‘Tsja, onze Lieve Heer heeft rare kostgangers. En hoe ging het verder met Pieter?’ vroeg hij, terwijl hij zijn bril af deed om hem daarna met een zakdoek schoon te vegen.

‘Goed wel’ antwoordde Mark. ‘Maar hij was wel onder de indruk geweest van het hele gebeuren...’

Teun kon zich daar iets bij voorstellen. ‘Maar eigenlijk is me nog steeds niet duidelijk waarom je nu met dit rare verhaal bij mij komt.’

Ans had inmiddels haar breiwerkje opzij gelegd en vroeg of Mark misschien iets wilde drinken. Na zijn ‘ja, alstublieft oma’ stond ze op en liep ze naar de keuken.

‘Ik kom bij u omdat u zo veel weet over Dordrecht van vroeger en over de Grote Kerk. U heeft zo veel tekeningen van Oud-Dordrecht en de kerk gemaakt. Zegt dat vroegere kapelletje u bijvoorbeeld iets?’

‘Jazeker,’ zei Teun. ‘Ik weet dat daar ooit iets heeft gestaan. Volgens mij was dat de kapel van Sint Sura.’ Het zei Mark niets, maar hij stelde tevreden vast dat zijn opa blijkbaar meer wist. Teun stond op en liep de kamer uit. Mark hoorde hem langzaam, stap voor stap de trap op lopen. Ans gaf Mark een glas RAAK Sinas en vroeg naar wat alledaagse dingen. Hoe het ging met zijn ouders en of ze al vakantieplannen hadden; dat soort zaken. Terwijl Mark op haar vragen antwoord gaf ging ze weer zitten en leek ze al weer snel volledig in beslag genomen door haar breiwerkje.

Inmiddels was Teun weer de huiskamer in komen lopen, met in zijn hand een boek met oude verhalen over Dordrecht. Voordat hij het open sloeg begon hij te vertellen.

‘Mij staat bij dat volgens een legende ene Sint Sura, die ergens in de 12^e eeuw leefde, de Grote Kerk heeft laten bouwen. En er is een verhaal dat de munten waarmee ze de arbeiders betaalde nooit opraakten, of zoiets. Als het goed is staat het in dit boek.’

Een legende, dacht Mark. Wat moet ik nou met een verzonnen verhaal? Maar Teun sloeg het boek open, keek naar de inhoudsopgave en begon te bladeren.

‘Ah, hier heb ik het.’ Teun begon voor te lezen.

‘Sura stichtte de kerk door drie arbeiders te huren. Ze bezat echter maar drie gouden munten. Maar elke dag had ze, wanneer ze de arbeiders weer moest betalen, drie nieuwe munten in haar geldbuideltje.’

O ja, dat was het... Nou weet ik het weer,’ merkte Teun op. En hij las verder.

‘De drie arbeiders vermoedden dat Sura wel rijk moest zijn en vermoordden haar met een vildersmes. Toen bleek dat de vrouw geen geld bij zich had, op drie munten na natuurlijk. De drie moordenaars werden voor de rechter geleid en ter dood veroordeeld. Op dat moment verscheen Sura bij de rechter en vroeg ze hem de levens van de drie arbeiders te sparen. Ze leidde de drie naar Rome, waar ze op de biecht gingen bij de

paus. Die verleende de onafgebouwde kerk van Dordrecht het recht om aflaten te verkopen. Deze verkoop trok veel pelgrims en met het geld dat men zo verzamelde werd de kerk afgebouwd.’

‘Nou zeg, wat een flauwekulverhaal,’ zei Mark teleurgesteld terwijl hij een slokje van zijn sinas nam.

‘Wacht!,’ zei Teun ineens. ‘Nu wordt het interessant!’

‘Op de plaats waar Sura vermoord was ontsprong een bron met geneeskrachtig water, die in 1570 vermeld wordt door bisschop Lindanus. Nog in 1603 knielden mensen neer bij een put aan de noordoostzijde van het grotekerkhof.’

‘Tsjonge,’ zei Mark. ‘Dus Dordrecht was een soort Lourdes in die tijd.’

‘Tsjja, dit deel van de legende kende ik ook niet,’ zei Teun. ‘Er wordt hier ook een oude tekst aangehaald:

‘In 1605 schrijft Pastoor Cornелиi: ‘Daer is oock een put geweest opt kerckhoff, overdeekt sijnde, alwaer men seijt dat sij vermoort is: hieruit worden veel waters geput voor de coortsen. Dan is door de ketters gedestruueert.’

‘Wat een rare, oude taal,’ reageerde Mark. ‘Maar ik begrijp geloof ik wél wat er staat.’

‘Kijk, en nu komen we ergens,’ zei Teun, die al wat verder had gelezen. ‘Luister:

‘De verering voor Sint Sura en haar waterput bleef bestaan. De resten van de kapel, die ooit om de bron zou zijn gebouwd, zijn nog in de stenen aan de buitenkant van de Grote Kerk te zien.’

Mark veerde op. ‘Dat gaat dus over de bestrating die Pieter heeft gerestaureerd!’

‘Daar lijkt het wel op, hoewel het hier lijkt of ze het over de muur hebben, en niet over de bestrating.’

‘Maar opa, dit betekent dat Pieter viel in een kuil op de plek...’

‘...waar die geneeskrachtige bron was!’ maakte Teun de zin af. Hij legde het boek op zijn schoot en staarde een poosje recht voor zich uit.

‘Opa,’ stamelde Mark. ‘Zijn zere vinger zijn gescheurde nagel, genas...’

Beide heren vielen stil. Ans had haar breiwerkje in haar schoot gelegd terwijl ze had zitten meeluisteren. Even later pakte ze het weer op. Ze pakte een breinaald eruit en haalde die langs haar korte grijze krullen voordat ze verder ging. Mark had ooit een keer aan zijn oma gevraagd waarom ze dat deed, waarop ze antwoordde dat de naald daardoor minder stug aanvoelde en dat dat het breien vergemakkelijkte.

Teun pakte het boek weer op en ging verder met voorlezen.

‘In illustraties wordt Sura voorgesteld als een jonge vrouw. Ze draagt haar haar los en heeft een mes en een martelaarspalm in haar handen. Soms is er duidelijk een snee in haar nek te zien. De legende van Sura werd voor het eerst opgetekend in de 1497, toen de Grotekerk al vier eeuwen bestond. Sura werd ook wel Soers, Siewertje of Zuwaert genoemd.’

‘Nou, die namen lijken voor geen meter op elkaar zeg,’ zei Mark. ‘Soers, Swiebertje of Zwaard!’

‘Siewertje of Zuwaert,’ verbeterde Teun hem. ‘Maar wacht eens! Wat had die oude man ook al weer tegen je opa Pieter geroepen? De kracht van...’

‘... ‘t zwaard,’ maakte Mark nu de zin van Teun af.

‘Ik denk dat Pieter die oude man ook verkeerd heeft verstaan, net als jij net. Denk je niet? Hij had het waarschijnlijk over de kracht van Zuwaert...’

Mark viel weer stil en reconstrueerde waar ze zojuist achter leken te zijn gekomen. Pieter was voorover gevallen in een oude geneeskrachtige bron en een oude agressieve man riep hem vanalles toe over de kracht van Zuwaert, ofwel Sint Sura... En over rampspoed die de stad ging treffen. Een rilling ging door Mark’s lichaam heen.

‘Misschien is het goed om Pieter meteen te gaan vertellen wat we net hebben ontdekt Mark!’ zei Teun. ‘Hij zou eventueel bij de oude man kunnen vragen wat die precies bedoelde met die rampen enzo. Blijkbaar weet die vent meer van Sint Sura...’

Daar had Mark’s opa gelijk in. Nadat Teun hem had toegezegd dat hij nog verder zou gaan zoeken naar informatie over Sura had Mark afscheid genomen van zijn opa en oma om daarna zo snel mogelijk naar Pieter te fietsen.

2

Het fietsritje leidde via de Krommedijk en uiteindelijk naar Pieter’s werkplaats in de Nieuwstraat. En nadat Mark aan Pieter vertelde wat Teun en hij zojuist hadden ontdekt, lachte deze naar ‘m.

‘Wat een sterk verhaal en wat een toeval,’ zei hij. ‘Ik heb je net al verteld dat ik het me waarschijnlijk heb verbeeld, Markus. En die oude man was gewoon een dwaas. Daar lopen er wel meer van rond. Nogmaals jongen, vergeet het. Ik snap dat het spannend klonk, maar nu ik er nog eens over heb nagedacht stelde het allemaal niks voor.’

Hij legde z’n hand stevig op Mark’s schouder en schudde die zachtjes.

‘Ik ga zo weer eens op huis aan, want ik zou om half zes thuis zijn. Zal ik je thuis afzetten?’

Mark antwoordde dat dat niet nodig was, omdat hij zijn fiets buiten had staan. Vriendelijk maar gestaag leidde z’n opa hem daarna naar de uitgang van zijn werkplaats.

‘Doe de groetjes aan je ouders’ zei Pieter toen Mark de deur opende. ‘En vergeet dit gedoe. Dit gaat nergens over.’

Mark kreeg twee klappen op z’n rechterschouder en zei nog iets als ‘oké opa, tot ziens,’ maar het voorval liet hem niet los. En hij vond het vreemd dat z’n opa nu alles ging ontkennen en bagatelliseren, vooral nu Teun hem had verteld over de geneeskrachtige bron.